

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

Tilrådning til Miljødirektoratet om vern av 5 skogområder i Viken

Februar 2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Hjemmelsgrunnlag	4
3. Saksbehandling.....	5
4. Forvaltning og økonomiske og administrative konsekvenser av et vern	7
5. Høring og innkomne merknader	8
6. Viktige endringer under behandling av verneplanen.....	12
7. Verneforslagene og Statsforvalterens tilrådning	14
Klippa i Øvre Eiker kommune.....	14
Kringler i Nannestad kommune.....	16
Rambergåsen i Moss kommune	20
Ramndalen i Nittedal og Gjerdrum kommuner.....	23
Nannestad kapellangård i Nannestad kommune	26
8. Vedlegg.....	28

1. Innledning

Statsforvalteren i Oslo og Viken legger med dette frem tilrådning om vern av ett nytt område og utvidelser av fire eksisterende naturreservater i Viken fylke. Områdene tilrådes vernet med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 37.

Det nye området som tilrådes vernet:

Navn	Kommune	Areal utvidelse og totalt (daa)	Eier	Antall berørte skog - eiendommer
Klippa	Øvre Eiker	Ca. 268 daa	Privat	3

Områdene som tilrådes utvidet:

Navn	Kommune	Areal utvidelse og totalt (daa)	Eier	Antall berørte skog - eiendommer
Kringler (utvidelse av Kringler naturreservat)	Nannestad	Utvidelse: ca. 143 daa Totalt: ca. 292	Privat	1
Rambergåsen (utvidelse Orkerødsbogen naturreservat)	Moss	Utvidelse: 175 daa Total: 638 daa	Privat	2
Ramndalen (utvidelse av Ravndalen naturreservat)	Nittedal og Gjerdrum	Utvidelse: ca. 604 daa Totalt: ca. 2160 daa	Privat	2
Nannestad kapellangård (utvidelse av Nannestad kapellangård naturreservat)	Nannestad	Utvidelse: ca. 95 daa Total: ca. 309 daa	Privat	2

Områdene har kommet frem gjennom ordningen med frivillig vern av skog, der skogeier selv tilbyr areal for vern. Det er inngått skriftlig avtale om vern mellom skogeierne og staten for Ramndalen, Kringler og Rambergåsen.

Basert på naturfaglige registreringer, tilgjengelig kunnskap og befaringer, vurderes områdene å kvalifisere for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «*Evaluering av skogvernet i Norge*». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) *Natur for livet* sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er ca. 5,2 % av all skog i Norge vernet.

Skogvernet i Norge har blitt evaluert i flere runder, sist gang i 2016 (Framstad m.fl. 2017). Verneforslagene oppfyller flere av prioriteringene som er påpekt for skogvernet, både nasjonalt og regionalt for Viken.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i samsvar med lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt ved vern av skog.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstillende verneforslagene flere av kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vernet er i hovedsak å bevare områder bestående

av en større andel eldre skog med det biologiske mangfoldet av arter, naturtyper og økosystemer og å sikre et representativt utvalg av både det typiske og sjeldne i norsk skognatur. Det vises ellers til de enkelte verneforslagene og formålene med disse.

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i områdene bygger på registreringer og kartlegginger som er utført. I noen av områdene er det gjennomført nye naturfaglige registreringer i forbindelse med verneplanarbeidet. Områdene vurderes tilstrekkelig beskrevet og verdivurdert. Basert på dette kunnskapsgrunnlaget har områdene naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Foreslåtte verneforskrifter setter restriksjoner for bruk som vil kunne få særlig negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjennomføres hogst og andre vesentlige inngrep. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for videreføring av enkelte aktiviteter. Dette gjelder blant annet aktiviteter som friluftsliv, jakt, fiske, sanking av bær og matsopp med mer. Slike aktiviteter er normalt sett tillatt i skogreservater og vil, ut fra dagens kunnskap, ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Vern av områdene er ansett som den beste måten å beskytte det tilhørende naturmangfoldet på, og forventes å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Statsforvalteren mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneforslagene vil ha for naturmangfoldet, og kravet om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses oppfylt. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10. Siden vernetiltaket etter Statsforvalterens vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i forbindelse med verneplanen.

3. Saksbehandling

Klippa, Øvre Eiker kommune

Området ble tilbudt 11. juni 2021 og ble naturfaglig kartlagt i løpet av sommeren samme år. Rapport forelå mot slutten av 2021, og det ble meldt oppstart for området i desember 2021. Området ble deretter sendt ut på høring med frist for merknader innen 15. juli 2022. Det er enighet i forhandlingene mellom skogeierne og staten, og avtalene blir sendt til skogeierne i disse dager.

Kringler, Nannestad kommune

Området ble kartlagt i forbindelse med fuktskogprosjektet i regi av Miljødirektoratet i oktober 2019. Det ble også registrert gjennom ravinekartleggingen i Nannestad i 2012-2013.

Området ble tilbudt for frivillig vern 5. desember 2019. Det ble meldt oppstart av verneplanarbeidet 3. april 2020, og deretter høring med frist 27. juli 2020. Tilråding om vern av området ble sendt fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet i august 2020. I ettertid har vi sett at det er behov for enkelte endringer i forslaget av hensyn til landbruksdrift i området, både når det gjelder grenser og forskriftsbestemmelser. I vår endringstilråding av oktober 2022 ble det derfor anbefalt justeringer av forslaget.

I sluttbehandling av verneforslaget skriver Klima- og miljødepartementet i foredraget til kongelig resolusjon at *«det er behov for nærmere vurderinger av grenser og enkelte vernebestemmelser i det sørlige delområdet. Vern av det sørlige delområdet utsettes derfor, slik at dette foreslåtte vernevedtaket kun vil omfatte det nordlige delområdet»*.

Vi har med utgangspunkt i dette og dialog med Miljødirektoratet, gjort en ny vurdering av forholdet mellom verneforslaget og landbruksinteresser. I samråd med Statsforvalterens landbruksavdeling, er det nå utarbeidet et revidert verneforslag. Endringene krever ny tilråding.

Det er inngått avtale mellom grunneier og staten om vern av Kringler.

Rambergåsen, Moss kommune

Utvidelsen av Orkerødsbogen naturreservat ble tilbudt i juli 2020, og ble naturfaglig kartlagt i august 2020. Resultatene fra kartleggingen forelå i mai 2021. Det ble meldt oppstart av området i desember 2021. Området ble deretter sendt ut på høring med frist for merknader innen 18. januar 2023. Det er inngått avtale for frivillig vern av skog for området.

Ramndalen, Nittedal og Gjerdrum kommuner

Utvidelsen ble tilbudt 3. mars 2020, og naturfaglig kartlagt sommeren 2020. Rapport forelå i mai 2021. Deler av utvidelsesarealet ble også kartlagt i forbindelse med verneplanprosessen for eksisterende naturreservat. Det ble meldt oppstart 1. april 2022. Området ble deretter sendt ut på høring med frist for merknader innen 18. januar 2023. Det er inngått avtale mellom grunneierne og staten om vern.

Nannestad kapellangård, Nannestad kommune

Nannestad kapellangård naturreservat ble vernet i 2010. Det ble meldt oppstart av verneplanprosess for utvidelse av naturreservatet i november 2020. Et noe større utvidelsesforslag ble sendt på høring i mai 2022. Frist for merknader var 15. juli 2022. Tilråding om vern av foreslått utvidelse ble sendt Miljødirektoratet i august 2022. I etterkant har en grunneier ønsket sin eiendom (gbnr. 61/1) tatt ut av verneforslaget. Det sendes derfor nå en ny tilråding uten dette arealet. Endelig avtale om vern er ikke inngått.

Området ble naturfaglig registrert i forbindelse med ravinekartlegging i Nannestad i 2012-2013 og er også befart av Statsforvalteren.

Videre saksbehandling

Statsforvalteren sender nå sin tilrådning om vern til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer forslaget og vil sende sin tilrådning til Klima- og miljødepartementet, som deretter forbereder saken og legger forslag om vernevedtak fram for Kongen i statsråd. Etter vedtak ved kongelig resolusjon vil erstatningen til skogeier bli utbetalt i tråd med avtalen. Vedtaket vil bli kunngjort og Statsforvalteren vil sørge for at naturreservatet blir merket og skiltet. Grensemerkingen blir normalt utført av jordskifteretten.

4. Forvaltning og økonomiske og administrative konsekvenser av et vern

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen.

I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen av naturen i verneforslagene og utvidelsesarealene, og Statsforvalteren vurderer derfor at behovet for skjøtsel i disse områdene i hovedtrekk vil være begrenset.

Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte.

I forskriftene åpnes det for å gi dispensasjon for enkelte tiltak. Slike saker behandles fortløpende av forvaltningsmyndigheten. Det blir som regel utarbeidet informasjonsplakat eller annen informasjon om reservatene. Ved behov for skjøtsel og forvaltningsplan vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte. Statsforvalteren kjenner ikke til andre forhold som vil kreve store økonomiske eller administrative ressurser.

5. Høring og innkomne merknader

Høringsbrev for områdene ble sendt til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, naboer og en rekke lokale, regionale og sentrale høringsinstanser. Se vedlagte lister for oversikt over alle lokale, regionale og sentrale høringsmottakere. Høringene ble også kunngjort på Statsforvalterens hjemmeside og i aktuelle aviser.

Klippa og Nannestad kappelangård – høring mai-juli 2022

Høringen ble gjennomført med frist 15. juli 2022 sammen med områdene Eikhaugen, Kiærmarka, Kulleruddalen og Gåsehalsen. Det ble mottatt totalt 11 uttalelser til høringsforslagene. Uttalelsene som er relevante for Klippa og Nannestad kapellangård er vedlagt i sin helhet. Resten av uttalelsene gjelder andre områder i den høringen.

Sammendrag av generelle merknader

Det var syv innspill av generell karakter til høringen av verneforslagene Klippa og Nannestad kapellangård. For konkrete innspill til områdene se kapittel 7.

Bane Nor: har ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning: har ingen merknader.

Statnett: har ingen merknader.

Elvia: har ikke anlegg som blir berørt.

Forsvarsbygg: registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. De har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Statens vegvesen: har ingen merknader

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE): gjør oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i de foreslåtte verneområdene. Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i områdene. NVE er fornøyd med at både Elvia AS og Statnett SF er inkludert i adresselisten. Disse må også uttale seg om vern vil være i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggplaner.

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknadene fra Bane Nor, Direktoratet for mineralforvaltning, Statnett, Elvia, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og NVE til orientering.

Kringler

- høring mai-juli 2020

Høringen ble gjennomført med frist 27. juli 2020, sammen med syv andre områder. Det ble mottatt 13 høringsuttalelser. Disse er vedlagt i sin helhet. Under gis kun sammendrag av uttalelsene som er av generell karakter og relevante for Kringler.

Sammendrag av generelle merknader

Det var fire innspill av generell karakter til høringen av verneforslaget Kringler. For konkrete innspill til området se kapittel 7.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt i de foreslåtte verneforskriftene og har ingen ytterligere bemerkning til verneforslagene.

Bane Nor har ingen merknader da de foreslåtte verneområdene ikke berører jernbanens interesser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) svarte på varsel om oppstart for alle områdene, og samtlige ble vurdert til å ikke berøre de interessene DMF er satt til å ivareta. Det er ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden disse uttalelsene, og DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Orientering gjør oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet 22. april 2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservater. Inntil verneprosess og forskriftsmal er justert i henhold til disse anbefalingene, ber Norsk Orientering om at alle verneprosesser stoppes.

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknaden fra Forsvarsbygg, Bane Nor og Direktoratet for mineralforvaltning til orientering.

Orienteringsaktivitet

Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet. På generelt grunnlag kan vi ikke stanse disse prosessene, og forholder oss til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Vi kjenner heller ikke til orienteringsinteresser i Kringler.

Rambergåsen og Ramndalen

- høring november 2022-januar 2023

Høringen ble gjennomført med frist 18. januar 2023 sammen med området Sogna. Det ble mottatt totalt 14 uttalelser til høringsforslagene. Uttalelsene som er relevante for Rambergåsen og Ramndalen er vedlagt i sin helhet. Resten av uttalelsene gjelder andre områder i den høringen.

Sammendrag av generelle merknader og statsforvalterens kommentarer til høringen:

Det var 7 innspill av generell karakter til høringen av verneforslagene Rambergåsen og Ramndalen. For konkrete innspill til områdene se kapittel 7.

Språkrådet har ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader.

Bane Nor har ingen merknader.

Forsvarsbygg anser at verneforslagene tar nødvendige hensyn til Forsvarets virksomhet. De har ellers ingen merknader.

Statens vegvesen har ingen merknader til Rambergåsen og Ramndalen verneforslag.

NVE har sett gjennom høringsforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser. De kjenner ikke til at det er noen konflikter knyttet til Rambergåsen og Ramndalen. De viser til at Elvia har områdekonsesjon og oppfordrer dem til å uttale seg dersom det er noen konflikter i områdene.

Viken fylkeskommune uttaler at vern av skog gagnar spesielt de friluftsbrukerne som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand. I de tre områdene som er foreslått er det imidlertid stor forskjell på folks bruk. Sogna har få brukere, Ramndalen har stor tilstrømming i sentrale deler og Rambergåsen er et nærturterreng for Jeløya. Det er også stor forskjell på jordbunnsforholdene, og fylkeskommunen undrer seg derfor over at verneforskriftene er relativt likelydende. De viser videre til kulturminnebestemmelsene og påpeker at disse også bør gjelde for området rundt selve kulturminnet.

Fylkeskommunen henviser til *tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem*». En naturskog vil over tid endre seg. Det kan hende at verneverdiene etter hvert vil gå tapt. Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften.

Fylkeskommunen mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og der det er fare for at verneverdiene vil gå tapt. Fylkeskommunen mener at det bør informeres med mer utdypende informasjonen enn en henvisning til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene. For eksempel med skilt med mer informasjon og en QR-kode.

Statsforvalterens kommentar til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknadene fra Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og NVE til orientering.

Kommentar til Viken fylkeskommune: Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder. Forskriftsmalen viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer, som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpassninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Verneforskriftene blir dermed noe like, men med lokale tilpassinger.

Når det gjelder Rambergåsen og Ramndalen, er dette utvidelser av eksisterende naturreservater. For disse områdene er det tatt utgangspunkt i dagens verneforskrifter, som i all hovedsak foreslås videreført.

Uttrykket «Standard/tilstand som på vernetidspunktet» er relativt til det som blir omtalt. Det er som regel brukt på eksisterende inngrep i naturområdet – slik som skiløypetraséer, stier, veier, bygninger eller andre innretninger. Formuleringen gjenspeiler at slike inngrep og innretninger, som det knytter seg en interesse til, kan vedlikeholdes og videreføres som på vernetidspunktet. Som oftest er dette ikke søknadspliktig, mens for eksempel utvidelser og oppgraderinger vil måtte omsøkes.

Målsettingen om å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand og eventuelt videreutvikle dem, er knyttet til naturverdiene. Ved å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, menes det at skogen skal få utvikle seg naturlig (uten inngrep og hogst). I de fleste barskogreservatene vil en slik naturlig utvikling bevare og øke verneverdiene, I reservater med eksempelvis edelløvskog eller innslag av kulturbetingede naturtyper, kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtsel for å opprettholde eller videreutvikle verneverdiene. Formuleringen i formålet setter ingen begrensning på slik skjøtsel, men ofte vil verneformålet i mer skjøtelsavhengige reservater gjenspeile dette.

I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenenes praktiske betydning. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier i området, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter et eventuelt vern av området.

6. Viktige endringer under behandling av verneplanen

Klippa

Avgrensning: Grensa er noe endret etter befaring, på bakgrunn av ønske fra grunneierne. Endringen medfører en reduksjon på til sammen 10 dekar.

Kringler

Avgrensning: Det er gjort endringer i avgrensing. Ved høringen og tidligere tilråding, var areal klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i avgrensingen. Dette var i utgangspunktet gjort av arronderingsmessige hensyn og for bevaring av leirravinen som landform (sårbar naturtype, VU). Arealer med innmarksbeite er nå tatt ut av hensyn til landbruksinteressene. En buffer med flatere flommarksareal langs Leira inngår fortsatt i verneforslaget.

Navneendring: Det er ikke gjort navneendring etter høring.

Verneforskrift: Det er gjort endringer i forskriften etter høringen og tidligere tilråding av hensyn til driften av den fulldyrka jorda som grenser til verneforslaget.

Rambergåsen

Avgrensning: I Rambergåsen ble det gjort justeringer av grensen etter varsel om oppstart og før høring. Grenseendringen skyldtes at det var tinglyste hogstrettigheter på eiendommen. Den delen av eiendommen som var omfattet av denne hogstretten ble da grenset ut. Det medførte at verneforslaget ble en utvidelse av Orkerødslogen, og ikke lenger en sammenbinding av Orkerødslogen og Fuglevik naturreservat. Etter høring er det gjort en mindre justering i foreslått utvidelse ved jordekant, for å sikre at innmark er utenfor vernet.

I forslag til vernekart fremgår også andre justeringer av eksisterende naturreservat. Dette er justeringer som følge av grensemerking foretatt av jordskifteretten i jordskiftesak avsluttet i 2020. Tilråding for å endre gjeldende vernegrense og -kart for eksisterende naturreservat avventer eventuelt vedtak av utvidelsen.

Navneendring: Da det ble varslet oppstart av verneprosess ble området omtalt som utvidelse av Orkerødslogen og Fuglevik naturreservat og *Rambergåsen* ble foreslått som områdenavn. Språkrådet hadde ingen merknader til dette. Forslaget til områdenavn for eksisterende og utvidelsesområde ble dermed endret til *Rambergåsen*.

Verneforskrift: det er gjennomført mindre endringer med tanke på konsekvent bruk av punktum og liten/stor forbokstav i bestemmelsene.

Ramndalen

Avgrensning: Det er kun gjort mindre justeringer i foreslått utvidelse for tilpassing til eiendomsgrænse og reduksjon i antall knekkpunkt. Dette gir ikke utslag i totalarealet.

I forslag til vernekart fremgår også andre justeringer av eksisterende naturreservat. Dette er justeringer som følge av grensemerkingen foretatt av jordskifteretten i sak 0200-2011-0042. Saken ble avsluttet i 2018.

Navneendring: Områdenavnet Ravndalen på eksisterende naturreservat, foreslås endret til Ramndalen i henhold til Språkrådet sin uttalelse.

Verneforskrift: Det er ikke gjort endringer i verneforskriften etter høring.

Nannestad kapellangård

Avgrensning: Tilråding om utvidelse av Nannestad kapellangård ble sendt Miljødirektoratet i august 2022. I etterkant har en grunneier ønsket sin eiendom (gbnr. 61/1) tatt ut av verneforslaget. Det sendes derfor nå en ny tilråding uten dette arealet.

Navneendring: Det er ikke endret navn.

Verneforskrift: Med unntak av retting av gbnr. og areal som følge av ovennevnte, er det ikke gjort endringer i verneforskriften etter høring.

7. Verneforslagene og Statsforvalterens tilrådning

Klippa i Øvre Eiker kommune

Kommune: Øvre Eiker

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 268 daa

Berørte eiendommer 126/1, 125/4, 125/2-3,7

Klippa ligger i Øvre Eiker kommune, ved Krekling sørvest for Fiskumvannet og nordenden av Eikeren. Området omfatter toppen av åsen «Hestås» på omtrent 360 moh., den bratte skrenten som strekker seg skrått fra sør-vest til nord-øst, og områdene ned til omtrent 300 moh.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av lite påvirket kalkfuruskog og kalkgranskog med mange gamle, grove trær og mye dødved, samt frodige, sesongfuktige kalkskogtyper. Videre er formålet å bevare et område som inneholder rike forekomster av flere truede og sårbare arter.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Klippa ligger på en høyproduktiv kalkås og er et stort område med lite påvirket kalkfuruskog og kalkgranskog. Det forekommer også forsengkninger med frodig, sesongfuktig kalkgranskog, og særlig langs den bratte skrenten står det flere barlinder. Området har godt utviklet naturskogpreg med mange gamle, grovvokste trær og betydelig grad av død ved. I området finnes dessuten små kalkknauser, rikmyr, og det er gjort funn av en rekke rødlistearter. Samlet vurdering fra naturkartlegging har gitt området nasjonal verdi (***)).

Avgrensing

Avgrensingen er etter høringen gått opp i terrenget med skogeierne, Statsforvalter og jordskifteretten, og grensa er midlertidig merket. Det ble i den forbindelse gjort noen endringer i grensa etter ønske fra grunneierne. Enkelte steder ble verneforslaget utvidet, andre steder ble det redusert. Totalt sett medførte endringene en reduksjon av verneforslaget på 10 dekar. Tilråningskartet gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene er særlig knyttet til skogbruk og beite.

Det er ikke kartlagt noen bygninger eller installasjoner inne i området

Det går en traktorvei inn i den søndre delen av området. Denne er avmerket på vernekartet.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Den sørlige halvdelen av området omfattes av radon-aktsomhetszone med særlig høy aktsomhetsgrad.

Statsforvalteren kan ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiresurser.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) samt reindrift i kommuneplanen. Nordøst i området langs den bratte skrenten ligger en faresone for ras- og skredfare.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet viser til sin uttalelse ved varsel om oppstart. De ga den gang tilbakemelding om at de ikke hadde merknader til skrivemåten for Klippa, men siden høyden Klippa ligger til dels utenfor det foreslåtte verneområdet, bør Statsforvalteren vurdere om Hestås vil være et mer dekkende navn. I høringen svarte Statsforvalteren med at grunneierne og øvrige brukere av området bruker ikke navnene Hestås eller Klippa slik som de er avmerket i kartet. Språkrådet ber derfor Kartverket om å kontakte grunneierne i området slik at eventuelle feil i plasseringene på kartet kan rettes opp.

Kartverket har hatt kontakt med grunneier i området og fått forklart at de lokalt bruker navnet Klippa om den bratte skrånningen som går sentralt gjennom hele verneforslaget. Kartverket har derfor endret plasseringen av navnet Klippa i Sentralt stedsnavnregister. Kartverket mener Klippa kan synes som et fornuftig valg av navn på verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren tar uttalen fra Kartverket til orientering og viderefører forslaget om Klippa som navn på reservatet.

Endringer etter høring

Det er ikke gjort endringer i forskriften etter høring.

Grensa er noe endret etter ønske fra grunneierne. Endringen medfører en reduksjon på til sammen 10 dekar.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår at Klippa vernes med de endringer som fremgår av forslag til vernekart og med forskrift som i høringen.

Kringler i Nannestad kommune

Kommune: Nannestad

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturresevat

Verneverdi: Regionalt verdifullt

Areal: ca. 292 daa (Utvidelse: ca. 143 daa)

Berørte eiendommer: Nannestad kommune: 2/1-2 og 103/3

Regjeringen vedtok i desember 2022 vern av nordre del (Skjennum) av verneforslaget Kringler. I denne tilrådingen inngår den sydlige delen (Sø-Kringler). De to delområdene ligger nære hverandre, og omfatter mindre skogkledte og aktive ravinedaler langs begge sider av Leira i Kringlerdalen i Nannestad kommune.

Ravinedalene har gravd seg ned gjennom dype marine avsetninger med leire. Vegetasjonen domineres av rike vegetasjonstyper i skog med variasjon i grad av fuktighet (lågurt-, høgstaude- og flommarkskog). Tresjiktet er variert med gran, mange forskjellige boreale løvtrær, og noe innslag av edelløvtrær.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturresevatet er å bevare et område med godt utviklet og høyproduktiv skog på marin leire i et ravinelandskap og på flommarkarealer langs Leira. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold med truede og sjeldne naturtyper og godt potensiale for sjeldne arter knyttet til død ved, naken leire, flommark og flommarkskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området har variasjon i topografi, vegetasjon og treslag. Det er få gjenværende intakte ravinedaler langs Leira, grunnet planering og oppdyrking. Leirravine er en sårbar (VU) naturtype som landform, og er sjeldent i internasjonal sammenheng. De største kvalitetene ved området er knyttet til forekomsten av godt utviklede og produktive skogtyper. En betydelig del av arealet har kvaliteter på naturtypenivå. I den nordre delen, som ble vernet i desember 2022, er det gammel grandominert rik blandingskog, med både stående og liggende død ved. Biologisk gamle bartrær finnes spredt i hele området, men med høyest konsentrasjon i denne delen. Sørvest for Leira er det både gammel skog og skog som i dag fremstår som eldre, men som ble gjennomhogd ca. 80 år tilbake. Det er satt igjen osp ved tidligere hogster, slik at det spredt står svært grove osper i dag. Det er også død ved av osp, i tillegg til andre grove løvtrær. Det inngår arealer med stormfelling av gran. Arealer langs Leira, utgjør flomskogsmark (VU) i mosaikk med åpen flomfastmark (NT).

Det er gjort funn av og er et godt potensial for sjeldne arter som er knyttet til død ved og naken leire. Området er vurdert til regionalt verneverdig (**), og bidrar til å dekke mangler i skogvernet knyttet til høyproduktiv og lavereliggende ravine- og flommarkskog.

Avgrensing

Grensene er tracet langs fulldyrket jord (AR5), innmarksbeite (AR5), vannkant langs Leira og eiendomsgrenser i nord. Det forventes at eiendomsgrensen må gås opp i forbindelse med grensemerkingen av reservatet. Der grensen følger jordekant langs fulldyrket mark, skal det ikke merkes i terrenget med unntak av i endepunkter. Når det gjelder grensen mot innmarksbeite, vil det også merkes kun utvalgte punkter. Dette må vurderes nærmere i felt i forbindelse med grensegangssaken.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert automatisk fredede eller nyere tids kulturminner innenfor verneforslaget, men området med tunet på Søy-Kringler har stor kulturhistorisk verdi.

Inngrepsstatus og andre interesser

Begge delområder krysses av 22 kV-linjer, noe som er hensyntatt i verneforskriften. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak eller bergrettigheter som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Noe rødhyll finnes spredt.

Forholdet til landbruksinteresser

Som det går frem av høringen og Statsforvalterens tidligere tilråding, var det arealer klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i verneforslaget i sydvest. Verneforslaget grenser også til fulldyrka jord. I ettertid så vi at det var behov for enkelte endringer i forslaget av hensyn til landbruksdrift i området, både når det gjaldt grenser og forskriftsbestemmelser. Det er en viktig målsetning å holde dyrket jord i hevd.

Forholdet til fulldyrket mark:

I tidligere forslag var det inkludert noen små arealer med fulldyrka jord. Dette skyldtes unøyaktigheter i grensen, og var ikke vår hensikt. Dette er rettet opp i justert forslag, ved at alt som er klassifisert som fulldyrka jord i FKB AR5 er lagt utenfor.

En del av grensen blir dermed liggende langs kanten av fulldyrka jord (tracet). Grense langs dyrka marka kan gi utfordringer for driften. Der den fulldyrka jorda ligger nord og øst for reservatet, kan det gi omfattende skyggevirksomhet. Greiner og annen vegetasjon som henger ut over den fulldyrka jorda kan også vanskeliggjøre maskinell drift. I endringstilrådingen av oktober 2022 ble det foreslått bestemmelser for å ut fra landbruksinteressene hensynta forholdene knyttet til skyggevirksomhet og maskinell drift.

Forholdet til innmarksbeite:

I tidligere forslag var areal klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i avgrensingen. Arealene med innmarksbeite var i utgangspunktet inkludert av arronderingsmessige hensyn og for bevaring av leirravinen som landform (sårbar naturtype, VU). Arealene er delvis i ferd med å gro igjen. For landbruksinteressene er det viktig å kunne rydde og holde arealene oppe, både nå og i fremtiden. I endringstilrådingen ble dette søkt løst gjennom egne bestemmelser.

Se endringstilrådingen av oktober 2022 for nærmere informasjon.

Ny tilråding:

I behandlingen av verneforslaget i desember 2022 skriver Klima- og miljødepartementet i foredraget til kongelig resolusjon at «*det er behov for nærmere vurderinger av grenser og*

enkelte vernebestemmelser i det sørlige delområdet. Vern av det sørlige delområdet utsettes derfor, slik at dette foreslåtte vernevedtaket kun vil omfatte det nordlige delområdet».

Statsforvalteren har med utgangspunkt i dette og dialog med Miljødirektoratet, gjort en ny vurdering av forholdet mellom verneforslaget og landbruksinteresser. I samråd med Statsforvalterens landbruksavdeling, er det nå utarbeidet et revidert verneforslag. Med unntak av en buffer langs Leira med flatere flommarksareal, er innmarksbeitene grenset ut av verneforslaget. Det er dermed heller ikke behov for at forskriften åpner for vegetasjonsrydding for å opprettholde disse. Bestemmelsen som omhandler og angir sone som kan ryddes for trær og greiner som utgjør et alvorlig skyggeproblem på fulldyrket jord, er også justert.

Endringene krever ny tilråding.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Nannestad.

Sammendrag av høringsuttalelser

Nannestad kommune ser positivt på verneforslaget, men ber Statsforvalteren vurdere grenseendring i nord og i sør på det søndre området Sør-Kringler. Dette for å ivareta begge sider av bekkedragene som går her. Grensene bør følge grensene for ravinedal naturtypen BN 00088501 Kringler. Det vil være ett noe merkelig signal om grensene går i bekkene uten at begge sider av kantsonene og hele ravinedalen tas med.

Nannestad kommune ser også positivt på at det nordre området Skjennum er tatt med inn i vernet. Det stilles spørsmål ved om det ikke er mulig å binde områdene (Sør-Kringler og Skjennum) sammen. Ravinedalene naturtypene BN 00088501 Kringler og BN00093526 Nordre Kringler-Skjennum går over i hverandre, så her er det verneverdier mellom de foreslåtte områdene som tilsier at disse burde henge sammen.

NVE viser til at det går flere 22 kV-linjer eid av Elvia gjennom og nært til området. Det bes om å presisere i verneforskriften § 4 e at standardbestemmelser gjelder for energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet. Det mangler generelle unntak fra ferdselsbestemmelsen § 6 for ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Dette er en del av standardbestemmelsene og det bes om at dette tas inn.

Statsforvalterens kommentarer

Avgrensing

Statsforvalteren er enig i hovedtrekkene i Nannestad kommune sin uttalelse. Utvidelse er aktuelt på senere tidspunkt for å binde sammen de to delområdene og å inkludere kantsoner langs begge sider av bekkene i nord og langs Leira. Det forutsetter at aktuelle grunneiere vil tilby arealene for vern.

Av hensyn til landbruksdrift, som nevnt over, vil imidlertid ikke hele ravinedalstrukturen inkluderes i vernet. Vi mener at de største kvalitetene knyttet til ravineskog er fanget opp i foreslått avgrensing.

Kraftlinjer

Endringene som NVE påpeker i sin uttalelse, er tatt inn.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern også av den sydlige delen av verneforslaget Kringler. I forhold til høringsforslaget, anbefales arealer klassifisert som innmarksbeite i AR5 tatt ut, med unntak av en buffer langs Leira. Foreslått grense går frem av vedlagt kart.

Det anbefales følgende endringer i forskriften, i forhold til høringen:

- Nytt punkt § 4 g: Fjerning av vegetasjon og greiner langs eksisterende jordekanter som hindrer maskinell drift av fulldyrket jord.
- Nytt punkt § 4 h: Fjerning av trær og greiner i en sone på 5 meter fra jordekantens beliggenhet på vernetidspunktet, dersom trærne og greinene utgjør et alvorlig skyggeproblem for fulldyrket jord. Felt virke skal bli liggende som dødved i reservatet.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

Rambergåsen i Moss kommune

Kommune: Moss

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 638 daa (utvidelse: 175 daa).

Berørte eiendommer ved utvidelsen: Moss kommune: 1/2872 og 1/2882

Eksisterende Orkerødskogen naturreservat ligger like nord for tettbebyggelse ved Orkerød på Jeløy, og nordøst for Jeløy kapell. Utvidelsesforslaget er en fortsettelse av naturreservatet nordover over Rambergåsen. Utvidelsesforslaget utgjør et åsparti og noen bratte og utilgjengelige skrenter. Området inkluderer rik blandingskog i lavlandet og rik sumpskog. Utvidelsesområdet ble kartlagt i 2020 og vurderes isolert sett som et regionalt viktig skogområde. Verdien styrkes ytterligere når utvidelsesforslaget sees i sammenheng med eksisterende verneområder i nord og sør, samt naturkvalitetene generelt på Jeløya.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur som har særlig betydning for biologisk mangfold, med varierte, rike skogtyper med mye lågurtgranskog, videre kalkfuruskog, blåbærfuru- og eikeskog, alm-lindeskog, bregneskog og rik sumpskog med tilhørende rik flora og fauna i det geologiske Oslo-feltet. Området representerer en spesiell naturtype i lavereliggende trakter under marin grense i Sørøst-Norge. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Ut fra til dels kalkrik berggrunn med rike vegetasjonstyper og stor treslagsblanding, samt innslag av en del død ved med økende kontinuitet, vurderes områdets potensiale for truede og krevende arter som høyt. Utvidelsesarealet har store naturverdier med rike, blandingskogsarealer med edelløvtrær som eik, lind og hassel.

Utvidelsesforslaget kan utfylle den generelle mangelen av vern av eldre granskog og rik blandingskog i lavlandet. Skogområdet faller også inn i noen grad under den regionale mangelen med vern av "boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved" i boreonemoral sone i Øst-Norge, selv om dette ikke er en veldig dominerende skogutforming i området. Lavereliggende intakt granskog er viktig for en lang rekke rødlistearter og andre krevende arter.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Vedlagte forslag til kart viser forslag til grenser for området. I nord følges en tinglyst hogstrett på eiendom 1/2882.

Kulturhistoriske verdier

Det er registrert to bosettingsplasser fra yngre steinalder med navn Fuglevik nord i utvidelsesforslaget. Disse kulturminnene er automatisk fredet etter kulturminneloverket.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene er særlig knyttet til skogbruk og friluftsliv. Det går enkelte stier gjennom området, og området er populært nærturterreng.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Det var 3 innspill av konkret karakter i høringen av verneforslaget Rambergåsen.

Moss kommune er positive til forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat, og anser dette som et verdifullt supplement til verneverdiene. De har videre innspill om at kartet som følger verneprosessen bør inkludere avgrensninger og innhold for eksisterende naturreservat, slik at det blir tydelig hvilke angitte stier som videreføres i ny forskrift. De forutsetter at de angitte stiene i Orkerødslogen naturreservat videreføres. Moss kommune anser *Rambergåsen* som et godt forslag til områdenavn. Moss kommune gir også tilbakemelding på inkonsekvent bruk av stor/liten forbokstav og punktumsetting i forskriftsforslaget.

DNT Vansjø støtter forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat. De støtter forslaget om å endre navn til Rambergåsen. De nevner at området er et populært turområde og anbefaler tydelig merking av verneområdet og informasjon om vernebestemmelsene. De er videre fornøye med at vernebestemmelsene tillater fjerning av vindfall over stier og generelt vedlikehold og merking av stier. De ser det som positivt at det etter særskilt søknad kan tillates å etablere og merke nye stier.

Naturvernforbundet Moss-Follo støtter forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat, og mener at forslaget kvalifiserer for vern som naturreservat. Et vern her sammenfaller med forbundets ønske om at store deler av Nordre Jeløy kommer innenfor kommunens *Markagrense*.

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren tar Naturvernforbundet i Moss-Follo til orientering.

Stier og kart: Bestemmelser om stier i eksisterende *Orkerødslogen naturreservat* skal videreføres. Det vil si at betegnelsen på vernekartet for eksisterende naturreservat også skal videreføres. Ved høringen var det sendt ut et kart som kun omfattet utvidelsesforslaget. Hvilke stier som skal fremkomme på vernekartet kommer tydeligere frem på vedlagte tilrådningskart, som omfatter både eksisterende naturreservat og området vi tilrår vernet.

Bestemmelsene om stier for hele området samlet er ikke til hinder for å rydde vindfall eller greiner over etablerte stier. Det er tillatt å vedlikeholde de stiene som er merket på vernekartet i den standard de har på vernetidspunktet, det er tillatt å ri og sykle på stier som er merket på vernekartet og det er anledning til å merke etablert stier. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til merking og rydding av nye stier. Det er også tillatt å bruke området til turorientering med faste sesongposter, samt terrengløp på etablerte stier.

Endringer etter høring

Avgrensning: Det er gjort en mindre justering i foreslått utvidelse ved jordekant, for å sikre at innmark er utenfor vernet.

I forslag til vernekart fremgår også andre justeringer av eksisterende naturreservat. Dette er justeringer som følge av grensemerking foretatt av jordskifteretten i jordskiftesak avsluttet i 2020. Tilråding for å endre gjeldende vernegrense og -kart for eksisterende naturreservat avventer eventuelt vedtak av utvidelsen.

Verneforskrift: det er gjennomført mindre endringer med tanke på konsekvent bruk av punktum og liten/stor forbokstav i bestemmelsene.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Rambergåsen naturreservat i Moss kommune.

Forslag til vernekart og forskrift er vedlagt.

Ramndalen i Nittedal og Gjerdrum kommuner

Kommune: Nittedal og Gjerdrum

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 2160 daa totalt, utvidelse ca. 604 daa

Berørte eiendommer ved utvidelsen: Nittedal kommune: 59/1 og 61/1

Ramndalen ligger i den sørlige delen av Romeriksåsen, nordøst for Hakadal sentrum. Det foreslås utvidelse av eksisterende naturreservat mot sør og vest. Utvidelsesarealet ligger kun i Nittedal kommune, men eksisterende naturreservat ligger både i Nittedal og Gjerdrum.

Verneformål og verneinteresser

Eksisterende Ravndalen naturreservat ble opprettet 17.12.2010. Formålet med naturreservatet er *å bevare en velutviklet og til dels grovokst gammelskog med dens biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt området naturlige økologiske prosesser. Området inneholder rike liskoger med rasmark og innslag av varmekjære elementer. Området har en særskilt naturvitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type sørboreal skog i lavlandet på Østlandet.* Gjeldene verneformål videreføres.

Det foreslås en utvidelse på ca. 604 dekar som vil tilføre verneverdier i form av et variert område med mye gammel skog. Skogen spenner fra fattig barskog, til kalkfuruskog og rik sumpskog. Det store arts mangfoldet av karplanter er særlig knyttet til kalkfuruskog i den sørvestvendte lia mot Hakadal. Området har stedvis godt med død ved, og det er også gjort funn av flere rødlistede vedboende sopp i den midtre delen av tilbudsområdet. Området vil bidra til å fylle mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende gammel skog, og anses som regionalt viktig (**).

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Grensene følger i stor grad eiendomsgrenser.

Deler av utvidelsesforslaget i syd er dårlig arrondert, men det er valgt å gå videre med verneforslaget ut fra naturverdiene som finnes i området og mulig utvidelse på senere tidspunkt. Aktuelle grunneiere har ikke ønsket å tilby areal for vern.

Eksisterende Ravndalen naturreservat er grensemerket av jordskifteretten, jf. jordskiftesak 0200-2011-0042, avsluttet i 2018. Det er i denne sammenheng gjort flere justeringer av grensen, men vernekartet har ikke formelt blitt endret. Endringene er nå inkludert i denne tilrådingen, slik at nytt vernekart og Naturbase blir oppdatert.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor utvidelsesforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Eksisterende naturreservat grenser mot en kraftledning i øst. Vedtatt vernegrense går delvis innenfor ryddebeltet. Gjennom jordskiftesaken er grensen justert utenfor ryddebeltet. Justeringene er tatt med i denne tilrådingen, slik at nytt vernekart og Naturbase blir oppdatert i henhold til dette. Utvidelsen ligger i god avstand fra ledningen.

I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, jakt, fiske og området er i tillegg et svært viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier. Det drives også orienteringsaktivitet i området.

Det går rester av en traktorvei fra sør inn i det sørøstre utvidelsesforslaget.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen og ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde.

Sammendrag av høringsuttalelser

Det var 4 innspill av konkret karakter i høringen av verneforslaget Ramndalen.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus viser til sin uttalelse ved varsel om oppstart av verneplanen der de peker på verneforslagets arrondering og store verneverdier som finnes på tilgrensende arealer. De registrerer at høringsforslagets avgrensning er den samme som ved oppstart, og synes det er synd at naboarealene ikke kunne inkluderes i verneforslaget. De mener likevel at den foreslåtte utvidelsen vil styrke verdien av naturreservatet og støtter forslaget som er lagt ut til høring.

Naturvernforbundet i Nittedal støtter forslaget om utvidelse. De har ingen bemerkninger til at navnet endres til Ramndalen naturreservat. De er enige med Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, om at utvidelsen burde inkludere området i sør, inklusivt hele Ramndalen med naturtypen Nordre Ravndalstjern S, ned til Ramndalstjerna.

Akershus og Oslo Orienteringskrets er positiv til verneforslaget, under forutsetning av at vernebestemmelsene justeres til at orientering uten søknad. Det har vært orienteringsaktivitet i området siden 60-tallet. Siden vernet av Ravndalen har orienteringskretsen hatt årlige møter med Statsforvalteren om plassering av orienteringsposter. De viser også til at området er brukt i forbindelse med andre aktiviteter knyttet til hytter, jakt og friluftsliv. Bruken ser ikke ut til å ha negativ effekt på verneverdiene. Orienteringskretsen ber derfor om at området kan få justerte bestemmelser knyttet til orienteringsaktivitet, slik som det f.eks. er gjort i nyere naturreservater i Oslomarka. De påpeker videre at området omtales som Ravndalen lokalt, og anbefaler å ikke endre navnet på området. De setter også spørsmåltegn ved om det er nødvendig med en unntaksbestemmelse knyttet til kraftlinjen som ligger utenfor verneforslaget.

Statnett viser til grensene for eksisterende *Ravndalen naturreservat*. Naturreservatet ligger omtrent 10 meter innenfor 300kV-ledningen *Røykås-Fåberg* sitt ryddebelte. Statnett ber om at vernegrensen endres og legges slik at den grenser til skogryddebelte for ledningen.

Bestemmelsen som gir adgang til drift og vedlikehold mv. kun inntil verneområdet, gir uheldige begrensninger for rydding av de deler av skogryddebeltet som ligger innenfor naturreservatet.

Statsforvalterens kommentarer

Kraftlinje:

Grensen er justert gjennom jordskiftesak avsluttet i 2018, slik at vernet ikke lenger går innenfor ryddebeltet slik Statnett påpeker.

Akershus og Oslo Orienteringskrets stiller spørsmål ved om det er nødvendig med unntaksbestemmelse knyttet til kraftlinjen som ligger utenfor verneforslaget. Vi viser til at det er brukt standardbestemmelser for tilfeller der vernet grenser til kraftledninger.

Navn

Orienteringskretsen påpeker at områdenavnet Ravndalen brukes lokalt. Statsforvalteren forholder seg her til Språkrådet sin anmodning om Ramndalen, som er godkjent i SSR.

Orientering

Statsforvalteren tilrår at det tas inn følgende bestemmelse i § 4, 12:

- Orienteringsløp og turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2. i «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere» av 3. desember 1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.

Dette er en vanlig bestemmelse for mange nyere reservater innenfor markalovens virkeområde. Gjennom det årlige møtet kan det formidles hvilke partier og verneverdier som det må tas særskilt hensyn til ved utplassering av poster.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår utvidelse av Ravndalen naturreservat med kun mindre justeringer av grensen etter høring. Det anbefales samtidig justering av eksisterende vernegrense i henhold til jordskiftesak 0200-2011-0042, avsluttet i 2018.

Områdenavnet anbefales endret fra *Ravndalen* til *Ramndalen*.

Forslag til kart og endringsforskrift er vedlagt. Det anbefales følgende nytt punkt i forskriften etter høringen:

- § 4, 12: orienteringsløp og turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2. i «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere» av 3. desember 1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.

Nannestad kapellangård i Nannestad kommune

Kommune: Nannestad

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 309 daa (Utvidelse: ca. 95 daa)

Berørte eiendommer ved utvidelsen: Nannestad kommune: 62/1, 62/30

Nannestad kapellangård naturreservat med foreslått utvidelse, utgjør et markert ravinesystem mellom Holter prestegård i vest og Leira i øst, sydøst i Nannestad kommune.

Verneformål og verneinteresser

Verneformålet i gjeldende verneforskrift foreslås videreført. Det lyder som følger:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som består av en særegen ravine med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter. Ravinelandskap og ravineskog er naturtyper som i en nasjonal målestokk er artsrike, truede og sjeldne.

Eksisterende naturreservat ble opprettet i 2010. Det foreslås nå en utvidelse mot syd, slik at en større del av den svært viktige ravedalen med kvaliteter knyttet til gammel gråorheggeskog inkluderes i naturreservatet. Ravinedynamikken er aktiv med stedvis sammenbrudd i tresjiktet, eksponerte leirflater og med sumpmark/kildefremspring i bunnen. Utvidelsen vurderes å være et godt supplement til eksisterende vern. Ved å utgjøre et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal i sørboreal vegetasjonssone, dekker området mangler i skogvernet.

Avgrensing

I etterkant av høringen og tilråding i august 2022, har grunneier på gbnr. 61/1 ønsket sin eiendom tatt ut av verneforslaget. Det sendes derfor nå en ny tilråding uten dette arealet.

Det er ikke gjort andre endringer. Grensen er lagt ca. 5-6 meter fra veikant i syd (3 meter fra eiendomsgrense), og følger ellers vannkant langs Leira, eiendomsgrenser eller jordekant.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene i området er i all hovedsak knyttet drift av tilgrensende jordbruksarealer, jakt på elg og rådyr, og i noe grad skogbruk. Området brukes lite, men noe, som nærfriluftsområde. Det er enkelte mindre stitråkk i området.

Hensynet til driften av tilgrensende jordbruksarealer er ivaretatt i gjeldende verneforskrift, som foreslås videreført. Dette gjelder både vedlikehold av dreneringsgrøfter som munner ut i ravinen og mulighet for uttak av enkelttrær som utgjør et uakseptabelt skyggeproblem på dyrket mark. Gjeldende bestemmelser kom frem etter en spesiell verneplanprosess for dette området, og har en ordlyd som etter Statsforvalterens vurdering er lite aktuell å overføre til andre reservater. Det går ingen traktorveier eller lignende gjennom området som er nødvendig for jordbruksdriften.

Det beites ikke i området i dag, men beite er tillatt etter gjeldene verneforskrift. Beitingen skal være skånsom, og tilpasses områdets fuktige og slitasjesvake bakke og vegetasjon. Tråkk av husdyr under slike forhold kan føre til skade på vegetasjonen, noe som vil være i strid med verneformålet.

Det er gjort enkelte mindre justeringer i verneforskriften for tilpassing til dagens mal for verneforskrifter.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: Uttalte til høringen at navnet «Nannestad kapellangård» er ikke registrert i SSR hverken som gårdsnavn eller som navn på naturreservat. Navnet finnes heller ikke i herredsregisteret eller i bygdeboken for Nannestad. Språkrådet lurte på navnets opphav. Nannestad kirke ligger et stykke unna, og Holter er den nærmeste kirken. Prestegården (Holter prestegård) er navn på bruket som ligger rett sydvest for reservatet.

Statsforvalteren kommenterte til dette at Kongen i statsråd vedtok dette som navn på naturreservatet da det ble vernet i 2010. Statsforvalteren mener at reservatnavnet er etablert, og foreslår å videreføre dette. Språkrådet ber fortsatt om en redegjørelse for bakgrunnen for at dette navnet ble valgt.

Statsforvalterens kommentar

Navnet kom frem i verneplanprosessen, med utgangspunkt i at eiendommen tilhørte kapellangården. Områdenavnet er innarbeidet som formelt navn på reservatet, og anbefales videreført.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår utvidelse av Nannestad kapellangård naturreservat med endret avgrensing etter høringen, samt endret areal og opplisting av gbnr. i forskriften som følge av dette.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8. Vedlegg

- Kart og forskrift for Klippa, Øvre Eiker kommune
- Kart og forskrift for Kringler, Nannestad kommune
- Kart og forskrift for Rambergåsen, Moss kommune
- Kart og forskrift for Ramndalen, Nittedal og Gjerdrum kommuner
- Kart og forskrift for Nannestad kapellangård, Nannestad kommune
- Liste over høringsinstanser
- Mottatte høringsuttalelser

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

